

REGIONAAL- JA
PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Roheülemineku teekaart neljas põllumajandus- ja toidusektori valdkonnas

Piima-, liha-, teravilja- ja aiandussektoris

Juuli 2024

Roheülemineku teekaart neljas põllumajandus- ja toidusektori valdkonnas – piima-, liha-, teravilja- ja aiandussektoris

Teekaardi koostas Eesti Maaülikooli tööühm Ants-Hannes Viira juhtimisel 2023. a

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium (REM)

- Analüüsinud tegevusi ja hinnanud, kus on REM, METK, PRIA, PTÄ võimekus tuge pakkuda
- Sisend poliitika kujundamisel sh finantseerimisotsustes, tegevuskavades, programmides, teenustes, sekkumistes
- Avaldamisel REMi veebilehel

Teekaardis

- Globaalsed trendid ja vajadused
- Visioon Eesti toidu tarneahest aastal 2035
- Roheülemineku eesmärgid
- Roheülemineku tegevused:
 - Eesti põllumajandus- ja toidusektori üldvaates
 - Piima-, liha-, teravilja- ja aiandussektoris
- Võimalused uute ärimudelite loomiseks

PõKa 2030 VISIOON

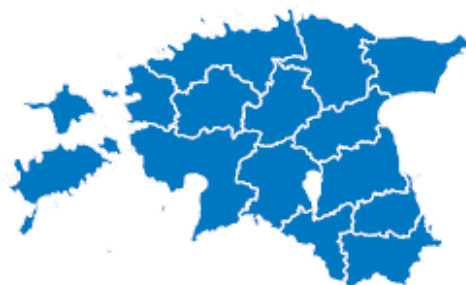
Eesti toit on hinnatud ja maal on hea elada!

ÜLDEESMÄRK

Eesti toit on eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised

ALAEESMÄRK

Tark ja kestlik põllumajandus, toidutootmine ja maaelu ning ohutu toit ja hoitud keskkond

ALAEESMÄRK

Kestlik kalandus, mis tagab kalandusvaldkonna konkurentsivõime ja kalavarude jätkusuutliku majandamise

Tegevussuunad

Põllu-
majandus-
keskkond

Taimetervis,
loomade tervis
ja heaolu

Toiduohutus

Kvaliteetsed
sisendid
põllu-
majanduses

Põllumajandus-
saaduste
tootmine,
väärindamine ja
turustamine

Maa- ja
rannapiirkonna
areng

Teadus ja
innovatsioon
ning
teadmussiire

Kestlik
kalandus

Horisontaalsed arendusteemad

Biomajandus, eksport, keskkond ja maapiirkonna terviklik areng

Visioon Eesti toidu tarneaahelast aastal 2035

Eestis toodetakse
toitu kestlikult ja
väheneva kliima- ja
keskkonna-
jalajäljega

Toidutootjad
tegutsevad tõhusalt
ja teevad koostööd,
toiduohutus
on kõrgel tasemel,
ringbiomajanduse ja
digilahendustest on
saanud tavapraktika

Loodusressursid
(õhk, vesi,
muld ja elurikkus)
on hästi hoitud ja
ökosüsteemi-
teenuste pakkumine
on suurenenud

Globaalsed trendid ja vajadused

- Maailma rahvaarvu kasv jätkub
- Tarbija muutub teadlikumaks - toidu päritolu, koostis, tootmisviisid, keskkonnamõju ja eetilised teemad
- Põllumajanduse keskkonnamõju suureneb
- Kliimamuutused mõjutavad üha enam põllumajandust
- Tehnoloogia areng loob võimalusi ressursside tõhusamaks kasutamiseks
- Toidujulgeoleku ja tootmissisendite varustuskindluse tähtsus suureneb
- Lahendused kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi probleemidele

Roheüleminekuga seotud eesmärgid

Keemiliste TKV kasutamisega seotud riskide vähendamine

Taimetoitainete kao vähendamine

Antimikroobikumide kasutamise vähendamine

Mahetoidu tootmise ja tarbimise suurendamine

KHG heite vähendamine ja süsiniku sidumise suurendamine

Muldade hea seisundi tagamine

Põllumajandusmaastike mitmekesistamine, elurikkuse ja elupaikade kaitse

Tarbijate teadlikkuse suurendamine tervist toetavast toitumisest ja toiduohutusest

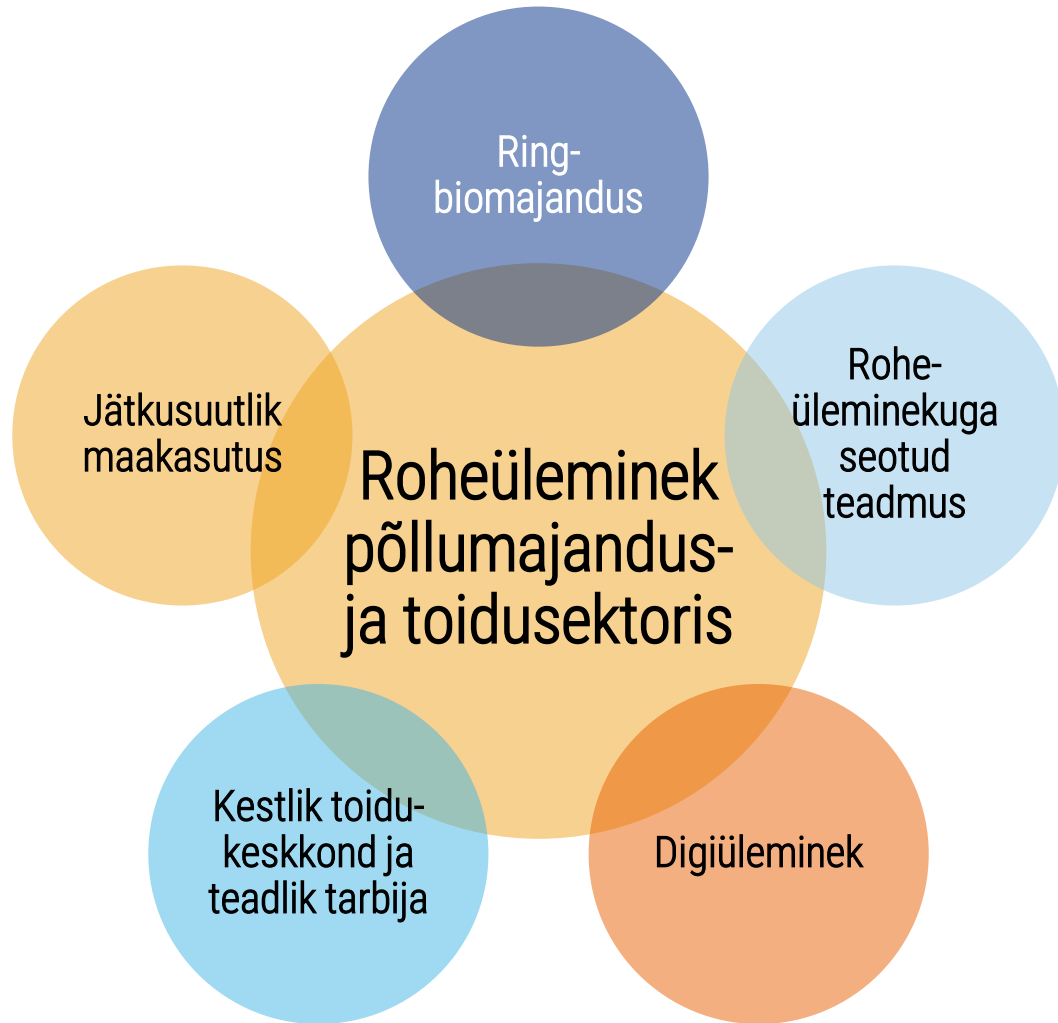
Jäätmetekke vältimine ning kõrvalsaaduste ja jäätmete ringlusse võtmine

Põllumajanduses ja toidusektoris lisandväärtuse suurendamine

**Roheülemineku tegevused
Eesti põllumajandus- ja
toidusektori üldvaates**

Fookused teekaardis

Riigi prioriteetsed tegevused

1. Roheüleminekuga seotud teadmuse tugevdamine – uuringud, nõuanne, teadmiste täiendamine erineval tasandil
2. Roheülemineku toetamine digiüleminekuga – andmed, erinevad digilahendused
3. Kestliku toidukeskkonna ja teadliku tarbija kujundamine – teadlikkuse tõstmine, erinevad tervislikke valikuid toetavad tegevused
4. Jätkusuutlik maakasutus – põllumajandusmaa kaitse, taastav põllumajandus, muld, vesi elurikkus
5. Ringbiomajanduse arendamine - teekaardi koostamine ja rakendamine

Roheüleminekuga seotud teadmuse tugevdamine

REM	<ul style="list-style-type: none">• Viiakse läbi roheüleminekuga seotud uute kohustuste mõjuhinnangud• Arendatakse tootmise kõrvalsaaduste ja jäätmete voogude andmekorjet ja seiret
METK	<ul style="list-style-type: none">• Edendatakse teadmisi mulla-, taime- ja veekaitsest, taastavast-, süsinikupõllundusest, põllumajandusmaastikega seotud elurikkusest• Arendatakse nõustajate roheüleminekuga seotud teadmisi ja oskusi• Kogutakse ja tutvustatakse nii Euroopas kui maailmas kasutusel olevaid roheüleminekut toetavaid uusi tehnoloogiaid, uuenduslikke lahendusi ja ärimudeleid• Algatatakse ja vahendatakse Eesti osalejatele rahvusvahelisi kootööprojekte vastastikkuse õppimise eesmärgil• Toetatakse võrgustumist ning vastastikust info ja kogemuste vahetamist sihtrühmade hulgas
EMÜ	Ringbiomajanduse bakalaureuse õppekava

Roheülemineku toetamine digiüleminekuga

REM	<ul style="list-style-type: none">• Andmetel põhinev teenus - arendatakse välja nii taime- kui ka loomakasvatust hõlmavad põllumajanduse andmetel põhinevad teenused, digiilmajaamade võrgustik• Luuakse eeldused andmevahetuseks ja põllumajanduse suurandmete kasutamiseks tarneahelas
METK	<ul style="list-style-type: none">• Arendatakse kliima- ja keskkonnajalajälje hindamise ja vähendamise alaseid digitaalseid tööriistu ja nende kasutamisoskust

Kestliku toidukeskkonna ja teadliku tarbija kujundamine

REM	• Eesti toidu visioonidokument – tarbijate teavitamine tootmise ja keskkonna teemadel• Avaliku sektori asutuste toitlustamises kohaliku, mahe ja taimse toidu osakaalu suurendamine Müügipakendisse pakendamata toidu toidualase teabe nõuete muutmine – toidu annetamise edendamine, liha päritolu esitamine toitlustuses• Toidu reformuleerimise tegevuskava SoMi eestvedamisel• Mahetoodete müügiedendustegevuste mahu suurendamine nii sektori enda kui riigi poolt• ELi promotsioonimeetme võimaluste kasutamine• Kvaliteedikavade rakendamise soodustamine - antakse tarbijale teavet toodete eriomaduste, päritolu ja valmistus- või tootmismeetodite kohta
METK	• Korraldatakse teabe jagamiseks ja osapoolte võrgustumiseks seminare nt toidu raiskamise vähendamine, kogukonnaaiad, kohalik toit hangetesse jne• Korraldatakse kestlike toidusüsteemide teemalisi näitusi• Avaldatakse populaarteaduslikke artikleid meedias ning sotsiaalmeedias kestliku toidukeskkonna teemadel
Erasektor	• Heategevusorganisatsioonide ja kaubanduse koostöös annetatakse ohutu toidu ülejääk abivajajatele

Jätkusuutlik maakasutus

- REM
- Maakasutuses leitakse tasakaal kliimaeesmärkide saavutamise, elurikkuse kaitsmise ning toidutootmise vajaduse vahel
 - ELi ÜPP Eesti strateegiakava sekkumistes – soodustatakse maaparandussüsteemide korrastamist
 - Väärtusliku põllumajandusmaa kaitse
 - Ökosüsteemiteenuste toimimise soodustamine agroökosüsteemides, sh luuakse ja hoitakse kasurite elupaiku
 - Turvasmuldade kaitse ning turvasmuldade viimine püsirohuma alla ja metsastamine
- METK
- Edendatakse maaparandusalaseid teadmisi ja oskusi
 - Arendatakse maaparandusalast nõustamist
 - Kogutakse ja tutvustatakse nii Euroopas kui maailmas kasutusel olevaid jätkusuutliku maakasutuse praktikaid

Ringbiomajanduse arendamine

REM	<ul style="list-style-type: none">• Ringbiomajanduse teekaart (era- ja avaliku sektori koostööprojektid, biogaasi tootmise arendamine, biolagunevate jäätmete väetisena ja kasvusubstraadina kasutamine)• ELi ÜPP strateegiakava sekkumised (investeeritakse ressurside säästliku kasutamise lahendustesse põllumajanduses ja toiduainetööstuses, toidu tootmise kõrvalsaaduste ja biolagunevate jäätmete väärimine, soodustatakse investeeringuid bio- ja toidutehnoloogiate arenguks)
METK	<ul style="list-style-type: none">• IT-lahenduste, sh tehisintellekti rakendamine ringbiomajanduse andmete kasutamiseks ning toodete ja teenuste väljatöötamiseks, digitaalsete koostööplatvormide tekkeks, protsesside optimeerimiseks ja tõhususe suurendamiseks• Korraldatakse teabe jagamiseks ja osapoolte võrgustumiseks seminare kestlikkuse ja keskkonnateemadel, nt kompostimine, biojäätmete väärimine, jäätmekäitlus/ringmajandus• Teemaatilised taskuhäälüngud, sh teadlase vaate ja teadustulemuste tutvustamine

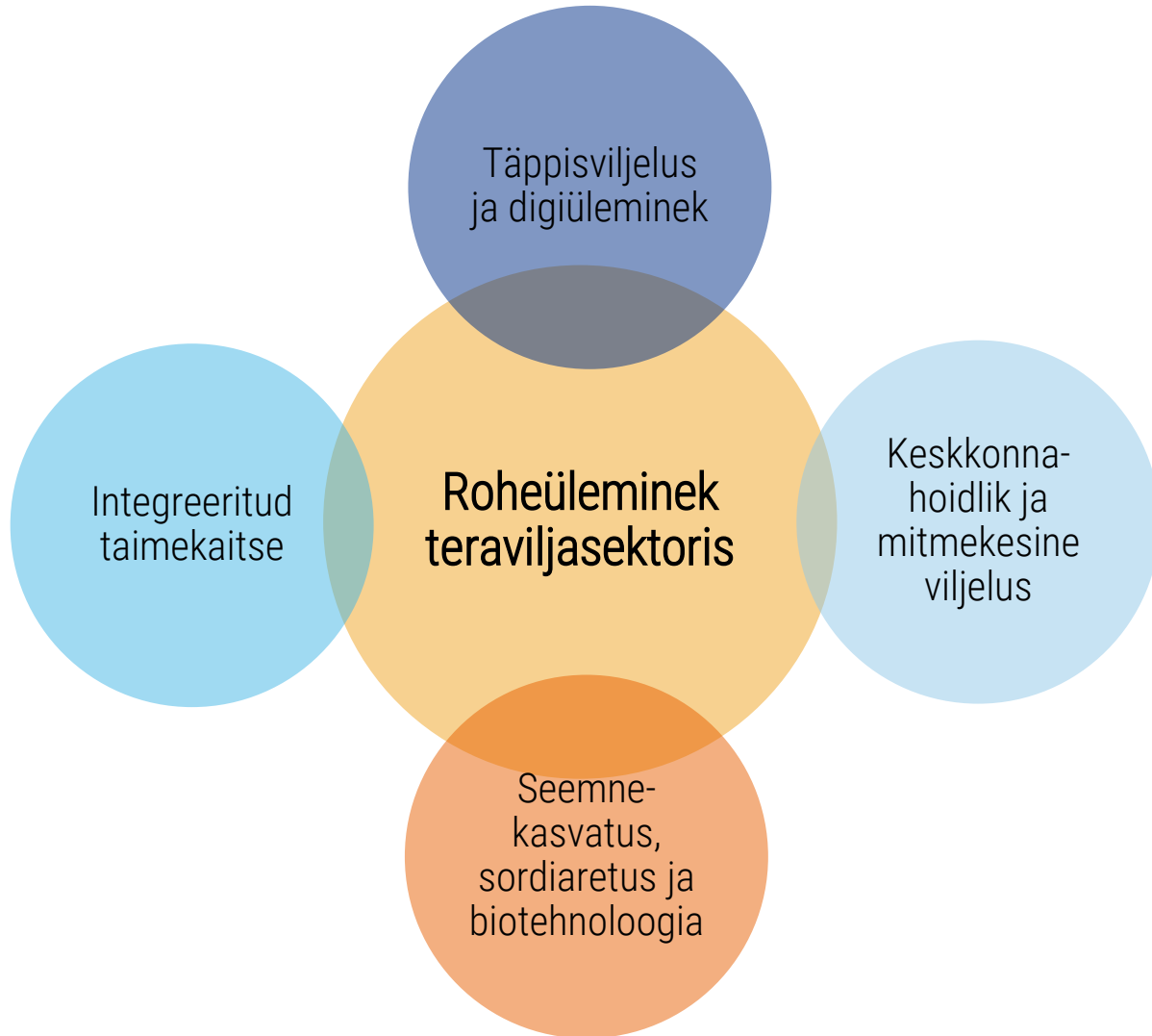
Uuringud põllumajandus- ja toidusektoris

- Tootmise kõrvalsaaduste kasutamiseks, jäätmete vältimiseks, kogumiseks, sorteerimiseks ja ümbertöötlemisele suunamiseks lahenduste ning tehnoloogiate arendamine
(rahvusvahelised teadusprojektid Horizon - Agroecology, FutureFoodS, ÜPP innovatsioonikoostööprojekid)
- Säästlikule ressursikasutusele (energia, vesi, muld) suunatud tehnoloogiate arendamine
(rahvusvahelised teadusprojektid Horizon - Agroecology, FutureFoodS, ÜPP innovatsioonikoostööprojekid)
- Põllumajandussektori spetsiifilise ja ühtlustatud metoodika kasutamine süsiniku jalajälje hindamisel, KHG heite hindamise metoodikate arendamine, et ettevõtjal ja riigil oleks võimalik seirata KHG muutumist ajas
(REMi süsinikujalajälje hindamise metoodika ja Exceli-põhine tööriist)
- Eesti põllumajandustootjate kestlikkuse hindamise kontseptsioon ja kestlikkuse hindamise mõõdikud
(rohefoori innovatsiooniprojekt)
- Ettevõtjate teadus- ja arendusasutuste koostöö edendamine läbi sihtdoktorantuuri meetmete
(TÜ teadmussiirdedoktorantuur, TalTechi tööstusdoktorantuur, ETAGi sektoritevahelise mobiilsuse meede SekMo)
- Maa- ja mullakasutuse juhtimissüsteem mullastiku teenuste efektiivseks ja jätkusuutlikuks kasutamiseks, elurikkuse kaitseks ja kliimamõju vähendamiseks
(KLIMi ja REMi koostööprojekt)

**Roheülemineku
tegevused
teraviljasektoris**

Fookused teekaardis

Riigi prioriteetsed tegevused

1. **Keskkonnaalane nõustamine** – taimekahjustajad, taimekaitsevahendite kasutamine, külvikorrad ja viljavaheldus, toitainete efektiivsem kasutamine, kvaliteetne seemnevili, sortide haiguskindlus
2. **Andmetel põhinevad teenused**, e-põlluraamat, uuringud, mis keskkonna- ja kliimaeesmärke täidavad
3. **Täppisviljeluse** edendamine läbi investeeringute, teadmussiirde, nõustamise, andmetel põhinevate teenuste
4. **Integreeritud taimekaitselahenduste** uuendamine ja toetamine
5. **Sordiaretus** - uued põuakindlamad sordid, täppissordiaretuse tehnoloogiate kasutamine
6. **Mullaharimist vähendavate tehnoloogiad** - otsekülv, ribakülv, minimeeritud harimine

Täppisviljelus ja digiüleminek

REM	<ul style="list-style-type: none">• ELi ÜPP strateegiakava sekkumised - investeeringud täppisväetamiseks ja taimekaitseks vajalikesse masinatesse ja seadmetesse
METK	<ul style="list-style-type: none">• Täppisviljeluse teadmusiirde tegevused, mis kaasavad põllumajandustootjaid, teadlasi, õppejõude ja nõustajaid ning mille fookuses on täppisviljeluse seadmete seadistamise ja kasutamise oskusteabe arendamine, koondamine ja edasi andmine• Väetussoovitused (orgaaniline ja mineraalne) – väetamise ABC, läga ja digestaadi kasutamine, kohtspetsiifiline nõustamine, bilansikalkulaator, täppisväetamine – arvestades ka nitraaditundlike ja/või veekogude lähedal asuvate aladega
PRIA	<p>E-põlluraamatu kaudu kättesaadavad teenused:</p> <ul style="list-style-type: none">• Mullaproovide päring – viimase mullaproovi tulemused põllu kohta (põllu keksmine, punkti tulemus)• Lupjamissoovitused – iga põllu kohta arvutatakse mullaproovi alusel lupjamissoovitus (andmetena, visuaalse pildina, masinloetava andmestikuna)• Väetussoovitused – iga põllu kohta soovitatakse NPK kogus• NPK bilanss• Huumusbilanss

Keskkonnahoidlik ja mitmekesine viljelus, muldade hea seisundi tagamine

REM	• ELi ÜPP Eesti strateegiakava sekkumistes – soodustatakse taastava põllumajanduse elementide kasutamist, põldude lupjamist, elurikkuse hoidmise ja taastamise võtteid, vee ja mulla kaitseks tehnoloogiate ning praktikate kasutusele võtmist sh aitavad säilitada ja suurendada mulla orgaanilise süsiniku varu ja parandada mulla tervist, investeeringud mullaharimist vähendavatesse tehnoloogiatesse (otsekülv, ribakülv)
METK	• Viljavaheldus – haiguste ja kahjurite tõrje, mullaviljakuse parandamine (sobilikud vahekultuurid, haljasväetuskultuurid, sügava juurestikuga kultuurid, CO₂ sidumine jne)• Muldade hea seisundi tagamine (nõustamine, muldade kasutussobivuse kaardirakendus, muldade niiskusrežiimi kaardirakendus, põllumuldade lõimiste kaardirakendus, mullaerosiooni kaardirakendus, mullaproovide võtmine ja analüüsimine – väetustarbekaart)
PTA, METK	• TKV ja teiste jääkainete seire mullas (METK) ja toodangus (PTA)

Seemnekasvatus, sordiaretus ja biotehnoloogiad

REM	• Sordiaretusprogrammis kliimamuutustele vastupidavamad sordid• uued sordiaretuse tehnoloogiad
METK	• Eesti kliimasse sobivate sortide aretus ja kohalike taimeliikide ja sortide kasutamise laiendamine, sh valgurikaste söötadena, koos sobiva agrotehnoloogia, väetiste ja taimekaitsevajaduste soovitustega• Edendatakse nõustajate ja tootjate teadmisi Eesti kliimasse sobivatest sortidest ja nende kasutamise võimalustest• Tutvustatakse nõustajatele ja tootjatele uusi biotehnoloogiaid ja nende kasutamise võimalusi ja piiranguid

Integreeritud taimekaitse (ITK)

REM	<ul style="list-style-type: none">• Vajalik suurem ELi taimekaitse regulatsiooni paindlikkus taimekaitsevahendite (TKV) registreerimisel piirkonnas• ITK suuniste digitaliseerimine, mis võimaldaks nende lihtsamat kasutamist• Luuakse ITK rakendamise ja TKV kasutamise digitaliseeritud süsteem (tulevikus seos e-põlluraamatuga)• Leida lahendused vähelevinud või väikese kasvupinnaga kultuuride taimekaitse vajadustele (aiandus)
METK	<ul style="list-style-type: none">• ITK suunised, taimekahjurite ja -haiguste seire, teadmussiire, agrometereoloogia (andmetel põhineva teenuse loomine)• Luuakse taimehaiguste ja kahjurite leviku mudelprognoosimise süsteem ja vastav nõustamisteenus• Tõhustatakse taimekaitseseadmete kontrollisüsteemi ning arendatakse kontrolliga tegelevate spetsialistide teadmisi ja oskusi• Agrokeemia labori teenused - suurendatakse leheanalüüsi teenust pakkuvate kohalike laborite võimekust, sh uuendatakse analüüsimetoodikaid ja tehnoloogiat• Koolitajate järelkasv taimekaitse alal
EMÜ	<ul style="list-style-type: none">• Aiakultuuride ja köögiviljade kahjustajate tõrjekriteeriumite ning ITK suuniste väljatöötamine
PTA	<ul style="list-style-type: none">• PTA võimekuse suurendamine taimekaitsevahendite turule lubamiseks

Uuringud taimekasvatuses

- Täppsortiaretuse tehnikate arendust ja kasutuselevõttu Eesti teadusasutustes
(sordiaretusprogramm, 2024 alustab sihtgrant OK-SORT (läbi ETAG-i))
- Sordivõrdluskatsed väiksema mineraalväetiste kasutamise vajadusega ning haigustele ja ilmastikule vastupidavamate sortide välja selgitamiseks
(sordiaretusprogramm, ÜPP innovatsioonikoostööprojektid)
- Jätkusuutlikud agrotehnoloogilised võtted, mis aitavad vähendada KHG heidet, suurendada süsiniku sidumist ja toetavad elurikkust
(rahvusvahelised teadusprojektid Horizon partnerlus - Agroecology, ÜPP innovatsioonikoostööprojektid)

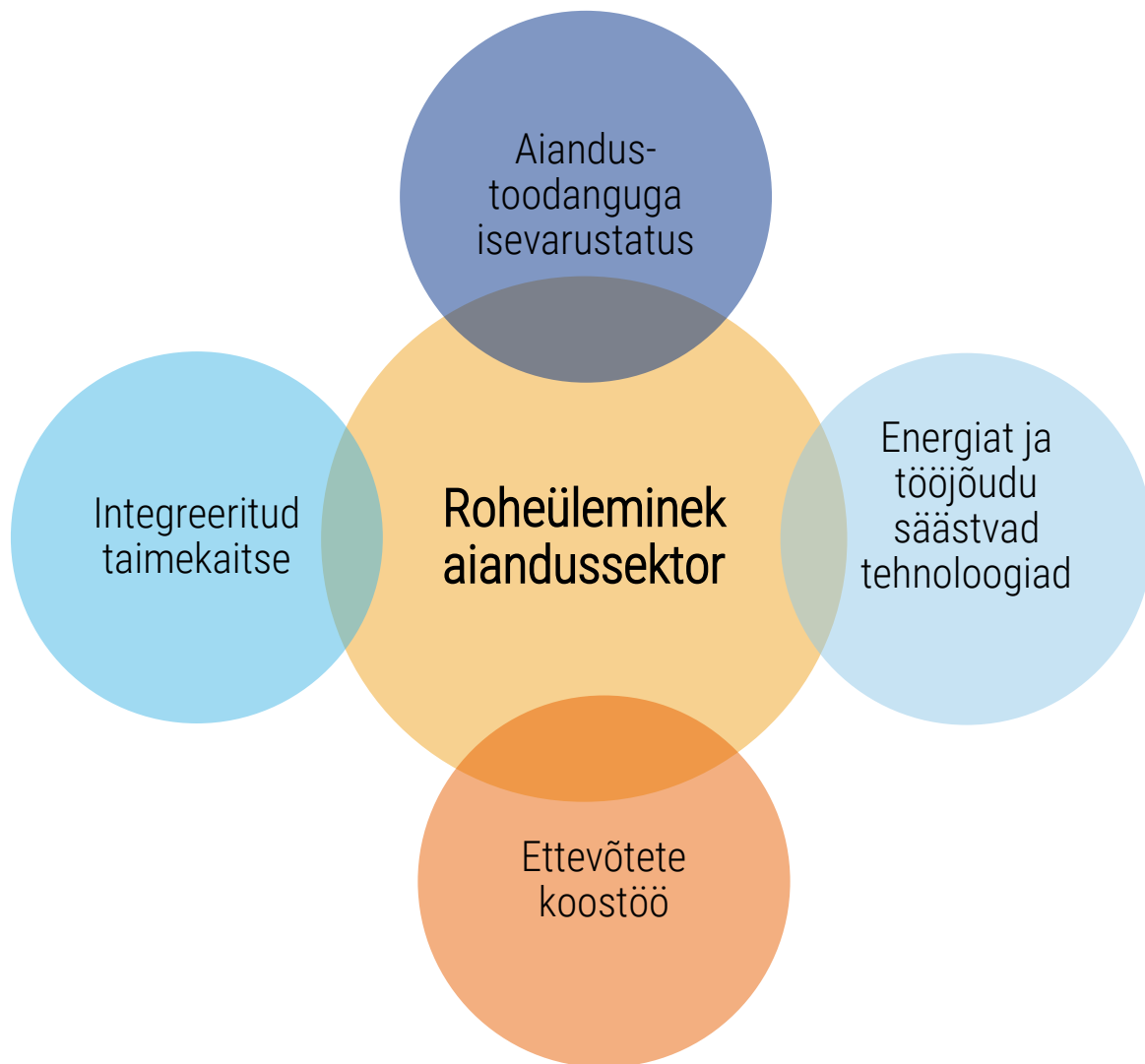
Taimekaitses täppistehnoloogia kasutamise uuring - kuidas võtta keskkonnakaitseliste piirangute (nt veekaitsevöönd) rakendamisel arvesse kasutatava tehnoloogia täpsust (tuulekiirus, puhveralad)

(uuring on tegemisel)

**Roheülemineku
tegevused
aianduses**

Fookused teekaardis

Riigi prioriteetsed tegevused

1. **Nõustamine** - keskkonnavalane (väetussoovitused, taimekaitsevahendite kasutamine, külvikorrad ja viljavaheldus, toitainete efektiivsem kasutamine), sortide haiguskindlus, taimehaiguste ja -kahjurite seire, tööde planeerimine, andmetel põhinevad teenused
2. **Integreeritud taimekaitse**, sh taimekaitsevahendite turule lubamine, seire
3. **Sordiaretus/sordivalik** - uued põuakindlamad sordid, täppissordiaretuse tehnoloogiate kasutamine
4. **Keskkonnahoidlike ja kliimaeesmärke täitvate tehnoloogiate ja investeeringute toetamine**
5. **Turba kui kasvusubstraadi asendamine** ja turbatootmisest kasutusest välja arvatud turbaväljad kasutuselevõtmine
6. **Koostöö** edendamine läbi tootjaorganisatsioonide ja klastrite

Aiandustoodanguga isevarustus

REM	<ul style="list-style-type: none">• ELi ÜPP strategiakava sekkumistega soodustatakse keskkonnasäästlikku ja mahetootmist• Ühistulised investeeringuid säilitamis- ja hoiustamistehnoloogiatesse• Turbatootmise kasutusest välja arvatud turbaväljade kasutamine nt mustikakasvatuses
METK	<ul style="list-style-type: none">• Taimehaiguste ja -kahjurite seire• Väetussoovitused (orgaaniline ja mineraalne) – väetamise ABC, läga ja digestaadi kasutamine, komposti ja muu orgaanilise kasvusubstraadi ja väetise kasutamine• Kohtspetsiifiline nõustamine, bilansikalkulaator, täppisväetamine – arvestades ka nitraaditundlike ja/või veekogude lähedal asuvate aladega• Sordivõrdluskatsed sh mahekatsed, sordi registreerimis-, kestlikusse ja viljelusväärtuse katsed• Haigus- ja põuakindlate köögiviljasortide aretamine ja tutvustamine
EMÜ	<ul style="list-style-type: none">• Haigus- ja põuakindlate puuvilja- ja marjakultuuride sortide aretamine, tutvustamine, sordivõrdluskatsed sh mahekatsed, nõustamine• Turba kui kasvusubstraadi kasutamise vähendamise võimaluste uurimine
PTA	<ul style="list-style-type: none">• Puu- ja köögiviljade, puuvilja ja marjakultuuride sordilehte võtmine (uus kestlikusse ja viljelusväärtuse kriteeriumitele vastavuse hindamine)
PRIA	Täppisväetamise digitaalne e-teenus

Energiat ja tööjõudu säästvad tehnoloogiad

REM

- Investeeringud roheüleminekut toetavasse tehnoloogiasse - tilkkastmisse, energiasäästu lahendused katmikaladel
- Soodustab uuenduslike energialahenduste kasutuselevõttu (veeauuru ja CO₂ tagasi suunamine tootmisesse, energiakandjate asendamine vms) katmikaladel, sh koostöös elektri- ja soojatootmise ettevõtetega

Ettevõtete koostöö

REM

- Toetatakse tööstussümbiooside ja/või klastrite teket aiandussektoris, sh pöörates rohkem tähelepanu ettevõtete, teadus- ja arendusasutuste koostööle
- Tegevused tootjaorganisatsioonide toetamiseks

METK

- Soodustatakse koostöövõrgustike ja/või klastrite teket aiandussektoris

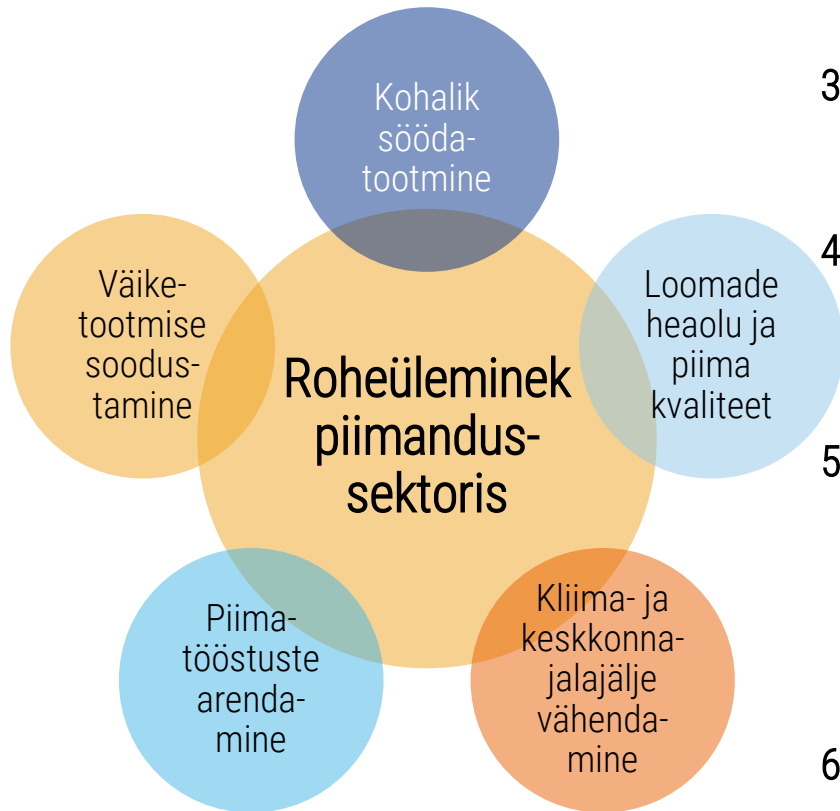
EMÜ Polli

- PlantValor kompetentsikeskus

A wide-angle photograph of a lush green field, likely a pasture or hayfield, filled with tall grass and clover. The field extends to the horizon under a cloudy sky. In the distance, there are some trees and a line of hills.

**Roheülemineku
tegevused piima-
ja lihasektoris**

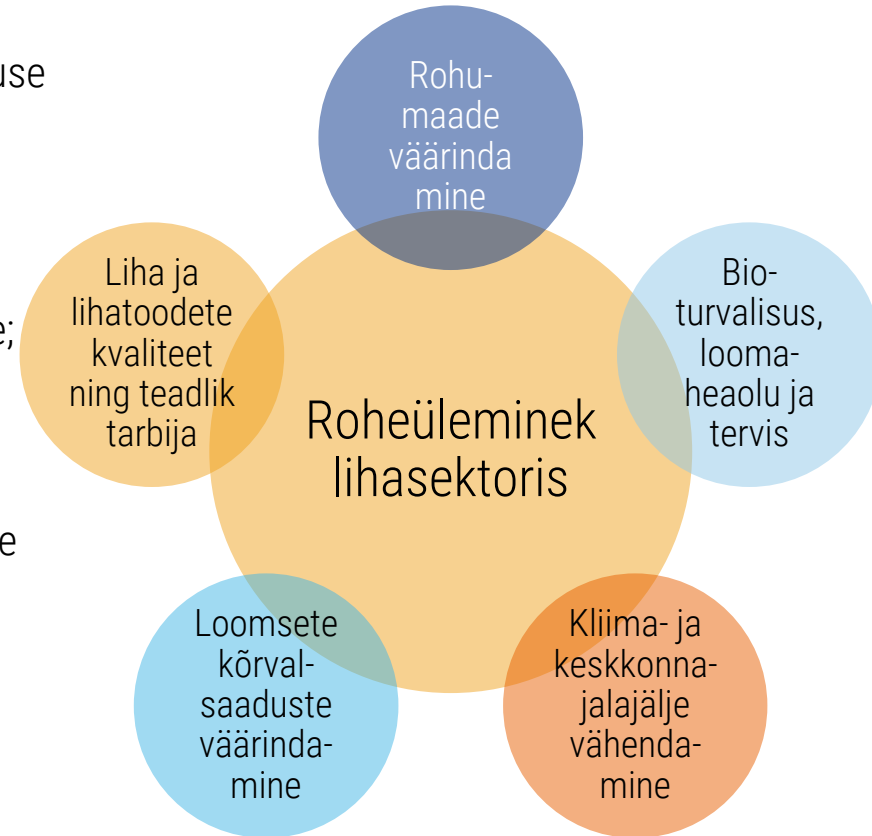
Fookused teekaardis

Riigi prioriteetsed tegevused

1. Keskkonna-, kliima-, loomade heaolualane nõustamine
2. Kohaliku loomasööda tootmine - väiksem jalajalg – uued sordid ja kultuurid, metaani emissiooni vähendav sööt (uuringud, laborite võimekus, teadmussiire, nõuanne)
3. Loomade heaolu parandamine (loomakasvatuse kuvand!) – paremad pidamistingimused, bioturvalisus, karjatamine
4. Kliima- ja keskkonnavalajälge vähendav tehnoloogia - efektiivsem ressursikasutus - sõnnik väetisena; jääkidest biogaasi tootmine; piima, sõnniku soojusenergia ärakasutamine
5. Tooraine ja kõrvalsaaduste kohapeal väärimine - keskkonnahoid vähema transpordi ning uute tehnoloogiate näol, mahe toorainest mahetooted, kõrgema lisandväärtusega toodete osakaalu suurendamine
6. Mahelooma- ja linnukasvatuse edendamine

Fookused teekaardis

Kohalik söodatootmine, rohumaade väärindamine

REM	<ul style="list-style-type: none">• ELi ÜPP strateegiakava sekkumistega soodustada uute sobilike sortide ja kultuuride kasvatamist• Investeeringud silohoidlatesse ja söodatootmiseks vajalikesse masinatesse, seadmetesse• Suurendatakse paindlikkust püsirohumaade ja pärandniitude hooldamises• Soodustatakse keskkonnahoidu ja karjatamist
METK	<ul style="list-style-type: none">• Söodatootmise kompetentsi ja pädevuse arendamine – rohumaade rajamine ja silotootmine• Söödaanalüüsid (nt toksiinid, mikrobioloogia)• Nõustamine• Siloseire

Loomade heaolu ja tervis, bioturvalisus

REM	<ul style="list-style-type: none">• ELi ÜPP strateegiakava sekkumised loomade heaolu parandamiseks - karjaterviseprogramm, investeeringud loomade heaolu parandamiseks ja bioturvalisuse tõstmiseks• AMRi tegevuskava, antibiootikumide e-andmekogu• bioturvalisuse kava rakendamise kohustusega loomaliikide nimekirja laiendamine
LABRIS	<ul style="list-style-type: none">• Söödaanalüüside võimekuse arendamine (sh söötadele ja sööda koostisosadele), uuendatakse analüüsimetoodikaid ja tehnoloogiat
METK	<ul style="list-style-type: none">• Loomade heaolu parandavate meetmeid ja praktikat puudutavate teadmusiirde tegevuste korraldamine koostöös EMÜ ja EPKKga.
PRIA	<ul style="list-style-type: none">• Loomade tervist edendavate kõrgemate majandamisnõuete toetuse karjatervise teenus - sigimine, noorkarja tervishoid, udaratervis, sõratervis, ainevahetus, praakimine• Karjatervise statistika teenus – andmed tegevuskohtade võrdluses

Kliima- ja keskkonnajalajälje vähendamine

REM	<ul style="list-style-type: none">• ELi ÜPP Eesti strateegiakava investeringutoetused, nt sõnnikuhoidlate ehitamiseks• Biogaasi tootmise investeringutoetus• Projekteerimistingimuste nõuete täpsustamine
METK	<ul style="list-style-type: none">• Koolitus ja nõuanne kliima- ja keskkonnajalajälge vähendavate tehnoloogiate ja seadmete optimaalse kasutamise ja mõjude kohta
EKUK	<ul style="list-style-type: none">• KHG inventuuri andmete täpsustamine (sh farmi tasandil), metoodika edasiarendamine

Piimatööstuste arendamine, loomsete kõrvalsaaduste väärimine

REM	<ul style="list-style-type: none">• EL ÜPP Eesti strateegiakava investeringutoetused – eelistatakse kõrgema lisandväärtusega tooteks väärimist, jäätmete efektiivset ära kasutamist ning mahedalt toodetu mahetooteks väärimist
-----	---

Piima ja liha kvaliteet ning teadlik tarbija

REM	<ul style="list-style-type: none">• Mahetootmise edendamine, sh väikeste tootjate abistamine mahedale üleminekul• Koostöö toetamine• Toorpiima kvaliteediklasside ajakohastamine (kui sektori osapooled selle vajaduses kokku lepivad)
Erasektor	<ul style="list-style-type: none">• Kvaliteedikavade loomine ja käivitamine• Tarbija informeerimine (tootmisviis, päritolu, keskkonnasõbralikkus, karjatamine kui keskkonnateenus jne)• Piima hinnastamise kaudu stiimuli andmine piima kuivainesisalduse suurendamiseks, toorpiima kvaliteedi ja loomade heaolu parandamiseks ning keskkonna- ja kliimajalajälje vähendamiseks.
METK	<ul style="list-style-type: none">• Asjakohase teabe levitamine tootjate hulgas nõustajate ja teadmusiirde tegevuste kaudu

Uuringud piima- ja lihasektoris

- Loomade heaolu ja tervise edendamine, antibiootikumiresistentsuse vähendamine, samuti bioohutuse tugevdamine
- Säästvad ja ressursitõhusad tootmisviisid, arvestades sh ringbiomajanduse põhimõtteid, ressursside taaskasutamist ja kõrvalsaaduste vähendamist ja väärimdamist

(rahvusvahelised koostööprojektid, Horizon partnerlused – Agroecology, ERA-Net ICRAD, SustainIT, ÜPP innovatsioonikoostööprojektid)